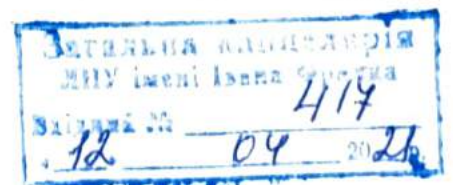

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА НА ДИСЕРТАЦІЮ
НЕБЕЛЮК Лесі Романівни
«ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕВФЕМІЗМІВ В
АМЕРИКАНСЬКОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСІ

(на матеріалі публікацій засобів масової інформації 2000-2020 рр.)»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі
спеціальності 10.02.04 - германські мови

Рецензовану роботу присвячено вивченню лінгвокогнітивних характеристик евфемізмів сучасного американського англомовного політичного дискурсу. В основу дослідження покладено когнітивно-дискурсивний підхід, закладений у працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців (Дж. Лакоффа, Д. Джонсона, Ж. Фоконьє, М. Тернера, З. Ковечеша, А. Мартинюк, І. Шевченко, О. Селіванової та ін.) з опорою на теорію концептуальної метафори (ТКМ), концептуальної метонімії та теорії концептуальної інтеграції (ТКІ). У фокусі уваги дослідниці знаходяться евфемізми як явище когнітивної деривації, що сприяє визначенню особливостей когнітивних механізмів переосмислення та сприйняття інформації на матеріалі американських англомовних періодичних видань.

Актуальність дослідження визначається загальною спрямованістю лінгвістичних студій на аналіз вербалізованих структур знань і представлення способів їхньої концептуальної організації у процесах породження і сприйняття дискурсу. Проведення дослідження у руслі когнітивно-дискурсивної парадигми сприяє встановленню лінгвокогнітивних характеристик евфемізмів як одиниць, які не лише дозволяють приховати небажаний, неприйнятний зміст, або соціальні табу, але й широко застосовуючись у суспільно-політичному житті, стають одним із засобів маніпулятивного впливу на адресата. Крім цього, звернення до когнітивної

теорії дозволяє зосередити увагу дослідників на інтерпретації механізмів формування нового смислу, в основі якого лежать концептуальні схеми і моделі вторинної репрезентації знань.

Зважаючи на це, порушено у дисертаційній роботі Небелюк Л.Р. проблему вивчення когнітивних процесів евфемізації в американському англомовному політичному дискурсі можна з повним правом віднести до числа актуальних і таких, які потребують додаткової уваги лінгвістів.

Об'єктом дослідження у роботі визначено евфемізми в американському англомовному політичному дискурсі (с. 17). Предметом дослідження є їхні лінгвокогнітивні характеристики концептуально-метафоричного, концептуально-метонімічного та метафтонімічного типу (с. 17).

Масив матеріалу представлено вибіркою зі статей періодичних американських англомовних видань "The New York Times" та "The Washington Post" за 2000-2020 рр. та зі словників евфемізмів загальною кількістю 221 одиниця.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше евфемізми сучасного англомовного політичного дискурсу стають об'єктом комплексного лінгвокогнітивного аналізу з виокремленням концептуальних метафор, концептуальних метонімії, моделюванням концептуальних мереж. Також уперше було описано особливість утворення евфемізмів метафтонімічного типу та описано асоціативне сприйняття евфемізмів у політичному дискурсі.

Опонована праця виконана в межах держбюджетної наукової теми кафедри англійської філології факультету іноземних мов ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (номер державної реєстрації 0113U001963).

Заслуговує на схвалення чітка структура дисертації, логічність та зв'язок між частинами роботи, які підпорядковані розкриттю поставленої мети. Дисертація складається з анотацій (українською та англійською мовами), списку публікацій здобувачки за темою дослідження, переліку

умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел (302 позиції) та 3 додатків. Повний обсяг дисертації – 220 сторінок, обсяг основного тексту 170 сторінок.

У Вступі роботи обґрунтовано вибір теми, її актуальність, визначено мету та завдання роботи, описано методи, визначено наукову новизну, практичну та теоретичну цінність отриманих результатів дослідження, наведено дані про апробацію дисертації.

У першому розділі описано теоретичне підґрунтя дослідження евфемізмів у політичному дискурсі, визначено ключові поняття (евфемізм, політичний евфемізм, політичний дискурс). У підрозділі 1.1 здобувачка проводить аналітичний огляд літератури, присвяченої феномену евфемізації, причинам появи та способів евфемізації, розглядає низку підходів до визначення евфемізмів. Важливим і доречним видається звернення до визначення семантичних механізмів творення евфемізмів, їх базових функцій.

Опираючись на твердження про виокремлення політичного евфемізму в окрему групу, дисертантка наголошує на зв'язку політичної евфемізації з такими явищами, як “political correctness” та “doublespeak”.

На наступному етапі дослідження пропонується аналіз лінгвістичних підходів до визначення політичного дискурсу, його форм. У цьому розділі (п.1.2) очевидною є загальна ерудиція авторки, яка, зважаючи на міждисциплінарний характер цього терміну, пропонує тлумачення політичної комунікації, дискурсу ЗМІ тощо.

Другий розділ присвячено опису теоретичних і методологічних засад дослідження лінгвокогнітивних характеристик евфемізмів. Зокрема, у ньому охарактеризовано комплексну методику проведення аналізу за допомогою ТКМ, концептуальної метонімії, ТКІ та метафтонімії. На наш погляд, цілком слушним є визначення на підготовчому етапі критеріїв відбору евфемізмів та їх наступна класифікація залежно від тематики та когнітивних механізмів, які покладено в основу цього явища.

У результаті аналізу дисертантка доходить висновку про те, що евфемізм є окремим випадком концептуальної деривації. При цьому, концептуалізація негативної сфери знань відбувається через позитивну сферу за допомогою концептуальних метафор. Застосування ТКІ дозволило Небелюк Л.Р. описати сам процес утворення нового евфемістичного смислу, розкрити конфлікт між неспівставними елементами, який призводить до нової концептуалізації, і таким чином реалізації сценарію позитивного або нейтрального явища.

Також було описано методику застосування теорії концептуальної метонімії для визначення евфемізації негативних явищ та виокремлення лінгвокогнітивних характеристик метафтонімічних евфемізмів.

У третьому розділі систематизовано лінгво-когнітивні характеристики концептуально-метафоричних емфемізмів політичного дискурсу із застосуванням ТКМ, методик польового та мережевого моделювання. З цією метою у роботі було виокремлено ряд тематичних груп політичних емфемізмів (які представлено у Додатках) з наступним описом концептуальних метафор, змодельовано концептуальні мережі для визначення прихованих евфемістичних смислів та асоціацій. Представлення результатів кількісних підрахунків додає переконливості отриманим результатам.

Заслуговують на увагу особисті спостереження дисертантки у четвертому розділі, де представлено результати лінгвокогнітивного аналізу концептуально-метонімічних та метафтонімічних евфемізмів. У процесі дослідження, який включає залучення методики концептуальної метонімії з опорою на роботи З. Ковечеша та Г. Раддена, описано евфемізми, які утворені на основі концептуальної метонімії ЦІЛЕ замість ЧАСТИНИ, що дозволяє завуалювати негативні смисли у дискурсі і змінити їх сприйняття адресатами.

Оригінальні висновки дисертантки стосуються аналізу цілого ряду евфемістичних прикметників, які узагальнюють певне явище, маскуючи небажані ганебні явища і вчинки, і таким чином справляючи маніпулятивний вплив на адресата.

Загальні висновки відповідають поставленим у роботі меті і завданням, є переконливими, логічно випливають з проведеного аналізу. Список використаної літератури оформлено відповідно до вимог, містить праці іноземними мовами (96 позицій).

Дисертація Небелюк Л.Р. є завершеною працею, яка характеризується чіткістю наукової концепції, послідовністю методики, повнотою теоретичних положень і висновків, достатньою ілюстративною базою.

Основні положення і результати дослідження апробовано на щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов та кафедри англійської філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (2015-2020 рр.) та відображено у 8 наукових статтях автора: 4 надруковано у фахових виданнях України; 1 – в іноземному періодичному науковому виданні (Угорщина), 3 – в інших виданнях України. Публікації повною мірою висвітлюють зміст усіх чотирьох розділів дисертації. Зміст **автореферату** відповідає змісту основних положень дисертації.

Відзначаючи актуальність і глибину дослідження Лесі Романівни Небелюк, високий науковий рівень, важливість отриманих результатів, вважаємо за необхідне звернути увагу на певні моменти, які є дискусійними або ж потребують пояснень автора.

1. Хотілося б з'ясувати, яким чином у роботі було використано метод компонентного аналізу, оскільки у тексті зазначається його використання для дослідження лексичних значень евфемізмів (с. 18). Крім цього, у роботі наведено результати кількісного підрахунку, хоча у Вступі використання цього методу не зазначається.
2. Також, не зовсім зрозумілим видаються твердження авторки щодо «внеску у виявлення впливу лексики на когніцію» (с. 20) та «метафора – всюдисущий принцип мови» (с. 60).

3. Вживання термінологічних одиниць, таких як «дистортивна функція» (с.33) чи «емергентна структура» (с. 68), на нашу думку, ускладнює сприйняття і потребує уточнення.
4. У Розділі 3 авторка аналізує процес утворення нового евфемістичного смислу, розкриття конфлікту між неспівставними елементами, який призводить до нової концептуалізації, і таким чином реалізації сценарію позитивного або нейтрального явища. При цьому, цікаво було б відзначити, що є вирішальним при виборі ознак у родовому просторі та встановленні зв'язків між елементами вхідних просторів з наступною проєкцією в простір бленду?
5. Звертаємо увагу на окремі технічні огріхи (сс. 8, 17, 41, 109, 187, 191) та стилістичні огріхи (наприклад, с. 27 – *зіштовхуємося* з евфемізмами, с. 29 – *зберегти лице, буквально такі* і евфемістично, с. 40 – *намірено* змінюють сприйняття тощо).

Проте висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дослідження, яке робить вагомий внесок у розробку актуальних для сучасної лінгвістики питань і є самостійною завершеною роботою. Наукова розвідка Небелюк Лесі Романівни відзначається новизною, у ній вперше запропоновано комплексний лінгвокогнітивний аналіз політичних евфемізмів у дискурсі, вона має теоретичне значення для подальшого розвитку як когнітивної лінгвістики, так і політичної лінгвістики, прагмалінгвістики соціолінгвістики, психолінгвістики та широкі перспективи застосування у навчальній роботі (при викладанні нормативних та вибіркового теоретичних курсів та практичного курсу англійської мови), у навчально-методичній роботі (при укладанні методичних посібників і розробок у межах проблем, що були об'єктом і предметом розвідки) та у науково-дослідницькій роботі.

Зміст та оформлення дисертації повністю відповідають вимогам “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами та доповненнями, а її авторка, Небелюк Леся Романівна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент

кандидат філологічних наук,

доцент

завідувач кафедри англійської філології

ДВНЗ “УжНУ”

Голик С. В.

Підпис Голик Сніжани Василівни засвідчую

Підпис
Тимчак В. В.